

BARLANGKUTATÓ EGYESÜLETEK KÖZLEMÉNYEI.

A Magyar Barlangkutató Társulat 1935. április 30-án *Kadic Ottokár* dr. elnöklésével választmányi ülést tartott, amelyen főtítkár mindenekelőtt bejelenti *Hollendonner Ferenc* dr. egyetemi tanár, vál. tag. elhunytát. A temetésen résztvettek: *Hillebrand Jenő* dr. társelnök, *Kadic Ottokár* dr. ügyv. elnök és *Bogsch László* dr. főtítkár. A Társulat részvétét az özvegnél ügyv. elnök tolmácsolta. Elhunyt a magyar barlangtudománynak a fosszilis faszenek anthrakotómiai vizsgálatával nagy szolgálatot tett. A megüresedett választmányi tagság helyére a Választmány a legtöbb szavazatot kapott póttagot, *Szekula Mária* kisasszonyt meghívja.

A Választmány az ügyvezető elnök és a főtítkár ajánlására levelező tagul választja: *Lessih Andort*, a Borsod Miskolci Múzeum örét, vitéz *Vasváry József* vezérkari őrnagyot és *Pacher Béla* dr. székestöv. tanácsjegyzőt. *Lessih Andor*, mint a nevezett múzeum öre, hosszú évek során lelkesen támogatta a borsodi Bükkben dolgozó barlangkutatókat, újabban pedig múzeológiai alapon, a barlangokban gyűjtött anyag gondos és tanulságos kiállításával propagandát fejt ki és népszerűvé teszi tudományunkat. Vitéz *Vasváry József*, mint a m. kir. Honvédség vezérkarának megbízottja, a várbeli pincebarlangok feltárása körül fejt ki újabban buzgó tevékenységet, míg *Pacher Béla* dr., mint a székesfővárosi közművelődési ügyosztály főtisztviselője támogatja a fővárosi barlangok ügyét.

Főtítkár jelenti, hogy a Borsod-Miskolci Múzeum *Herman Ottó* születésének 100. évfordulóján, júniusban, ünnepélyt rendez, amelyre a Társulatot is meghívta. A Választmány elhatározza, hogy az ünnepélyen résztvesz, az ügyvezető elnök által képviselteti magát azon, emléktáblát állít a *Herman-barlang* bejáratában és elkészíti a *Herman-barlang* monografiáját.

Főtítkár jelenti, hogy a Magyar-Turtsta-Szövetség kezelésébe vette a Baradlát s erre a célra megalakította a *Baradla-Bizottságot*. A Társulatot a Bizottságban *Cholnoky Jenő* dr. elnök képviseli. *Kessler Hubert* vál. tagot pedig a kereskedelemügyi miniszter a Baradla igazgatójává nevezte ki.

Főtítkár jelenti, hogy *Kyrle György* dr. egyetemi tanár vezetésével július közepén az osztrák barlangkutató egyesület tagjai és a bécsi barlangi tanszék hallgatói magyarországi tanulmányutra készülnek. A Választmány felkéri az ügyvezető elnököt, a főtítkárt és *Mottl Mária* dr. titkár kisasszonyt, hogy a vendégeket fogadják és ittartózkodásuk alatt kezükre járjanak.

Főtítkár jelenti, hogy a m. kir. rendőrség megengedte, hogy a Társulat tagjai, az arcképes igazolvány felmutatása mellett és belépőjegy nélkül, saját felelősségükre, az egyébként lezárt *Szemlőhegyi-barlangot* látogathatják.

Elnök jelenti, hogy 1935. március hó folyamán a székesfővárosi közművelődési ügyosztály *Liber Endre* alpolgármester elnöklésével ülést tartott, amelyen a várbeli pincebarlangok feltárását és a Várhegyi-barlang kezelését, egyelőre 2700 p. dotációval, a Társulatra bizta.

Elnök indítványozza, hogy a Választmány a Várhegyi-barlang ügyvitelére szűkebb „*Várhegyi Bizottság*“-ot szervezzen a következő tagokkal: elnök: *Kadic Ottokár* dr. ügyvezető elnök, előadó: *Mottl Mária* dr. titkár, tagok: a Társulat részéről: *Barbie Lajos* pénztáros, a Székesfőváros részéről: *Némethy Károly* tanácsnok, *Pacher Béla* dr. tanácsjegyző és *Mottl János* műszaki felügyelő.

Elnök jelenti, hogy a várbeli pincebarlangok feltárását a m. kir. Honvédség vezérkara is magáévá tette és a végzendő munkálatok vezetésére ügyvezető elnököt kérte fel, aki viszont arra kérte a Vezérkar főnökét, hogy a végzendő munkálatok a Magyar Barlangkutató Társulat keretein belül történjék, amihez vitéz *Somkutky József* altábornagy Úr Önagyméltósága készsággel hozzájárult.

Elnök jelenti, hogy az „*Internationale Quartär-Ver-einigung*“ (INQUA) elnöke: *Götzinger Gusztáv* dr. fögeológus, főbányatanácsos felkérte az ügyvezető elnököt, hogy szervezze meg ennek a nemzetközi kutató egyesülésnek a magyarországi kutató osztályát. Utóbbi a következőképpen alakult meg: elnök: *Lóczy Lajos* dr. egyetemi tanár, a m. kir. Földtani Intézet igazgatója, eddigi tagok: *Kadic Ottokár* dr. c. egyetemi tanár, fögeológus, *Gaál István* dr. múzeumi igazgató, egyetemi m. tanár, *Scherf Emil* dr. osztálygeológus és *Mottl Mária* dr. paleontológus.

Mottl Mária dr.

A Magyar Barlangkutató Társulat 1935. évi április 30-án *Kadic Ottokár* dr. elnöklésével *szakülést* tartott, amelyen elnöklő a *Peskő-barlangban* végzett ásatásainak eredményéről számolt be. A barlang Felsőtárkány község határában a *Peskő-hegy* meredek mészkőfalában, 745

m. abs. magassága 10 m. A barlang jól rétegzett mészkőben fejlődött két párvonalas hasadék mentén.

A Magyar Barlangkutató Társulat Várhegyi Bizottsága 1935. május 7.-én *Kadic Ottokár* dr. elnöklése alatt tartotta első ülését. Elnök üdvözlö a megjelenteket és közli, hogy a Magyar Barlangkutató Társulat választmánya 1935. évi április hó 30.-án tartott ülésén a Várhegyi barlang ügyeinek intézésére külön „Várhegyi Bizottság“-ot alakított, amelybe elnökül *Kadic Ottokár* cz. egyetemi tanárt, jegyzőül *Mottl Mária* dr. paleonológust, tagul *Némethy Károly* dr. tanácsnokot, *Pacher Béla* dr. tanácsjegyzőt, *Mottl János* műszaki főfelügyelőt, *Farkas Lajos* előjárót, *Skultéthy János* főmérnököt, vitéz *Vasváry József* vk. őrnagyot és *Barbie Lajost* választotta. A Bizottság a jelentést tudomásul veszi és *Pacher Béla* dr. indítványára bizottsági tagul még *Kovácsházy Vilmos* tanácsnokot, *Zilahy Dezső* igazgatót és *Markos Béla* h. igazgatót választja.

Elnök jelenti, hogy a társulati alapszabályok 51. §-a értelmében a bizottsági üléseiről jegyzőkönyv készitendő. A jelen ülés jegyzőkönyvének hitelesítésére *Pacher Béla* dr.-t kéri fel. Hogy a Székesfőváros a Bizottság ügyviteléről mindenkor tájékozva legyen, a jegyzőkönyv másolatát a Közművelődési Ügyosztálynak megküldi.

Elnök felkéri a jegyzőt, olvassa fel a Székesfőváros polgármesterének határozatát, mely szerint a M. B. T.-ot megbizza a várbeli pincebarlangok feltárásával és a már feltárt és rendezett Várhegyi barlangnak szentháromság-utcai szakaszának kezelésével és továbbfejlesztésével. Ezt a munkát a Székesfőváros évi dotációval támogatja. Az 1935. évre engedélyezett 2700 pengős segélynek nagyobb része az I. ker. előljárárság felső pincéinek rendezésére és két lépcsőjárat kiépítésére, kisebb része pedig egy ugyanítt felállítandó barlangtani gyűjtemény kezdeményezésére használandó.

Az átalakítási munkálatok befejezése után a Várhegyi barlang a nyilvánosság számára megnyitandó és a barlang szakszerű bemutatásáról gondoskodni kell. A határozat egyszersmind megengedi, hogy a Társulat a bemutatásért megfelelő belépődíjakat szedhessen; ezek első sorban a barlang fentartására és továbbfejlesztésére fordítandók.

A várbeli pincebarlangokban végzendő feltáró munkálatoknál a polgármester felügyeleti jogot tart fenn magának. Az ezzel kapcsolatos központi intézkedések megtételére a Közművelődési Ügyosztályt hatalmazta fel, érintetlenül hagyva az I. kerületi előljárárságnak hatáskörébe tartozó hatósági teendőket. A munkálatok műszaki ellenőrzésével a polgármester *Mottl János* műszaki főfelügyelőt bizta meg. A Társulat

reszére szóló megbízás egyelőre — a végleges gyakorlat kialakulásáig — ideiglenes jellegű és három évre, tehát 1938. év végéig szól.

A Bizottság a polgármesteri határozat értelmében az idej dotációt elsősorban az előjárósági felső pincék rendezésére és a két lépcsőlejárát megépítésére használja fel. E munka végrehajtására *Mottl János* műszaki felügyelő urat kéri fel.

Elnök indítványára a Bizottság elhatározza, hogy a pincebarlangok összességét ezentúl „*budavári pincebarlangok*“-nak, a rendezett pinceszakaszt pedig „*Várhegyi barlang*“-nak nevezi ezentúl. Utóbbit — a műszaki munkák befejezése után — megnyitja a nyilvánosság számára és gondoskodik vezetésről. A vezetést meghatározott napokon egyelőre *Barbie Lajos* és *Scholtz Pál Kornél* végzik. Más napokon az előjáróság portása mutatja be a barlangot. A belépődíj 50 fillér; katonák, turisták, cserkészek és leventék 30 fillért, míg tanulók 20 fillért fizetnek. Iskolák csoportos látogatása alkalmával a tanulójegy díja 10 fillér. A vezetők munkájukért a látogatási díjak 30 százalékát kapják.

Elnök jelenti, hogy április 1.-je óta a Társulat a m. kir. Honvédség megbízásából és a Belügy-, Pénzügy- és Külügyminisztérium anyagi támogatásával, a nevezett minisztériumok pincebarlangjaiban feltáró munkát végez, miáltal a várbeli pincebarlangoknak feltárása a Vár több helyén megindult.

Mottl Mária dr.

A Magyar Barlangkutató Társulat 1935. május 28.-án *Kadic Ottokár* elnöklése alatt választmányi ülést tartott, amelyen a Választmány több kisebb folyó ügy elintézése után felkéri az ügyvezető elnököt, hogy a Tudományos Társulatok és Intézmények Szövetségében a Társulatot továbbra is képviselje.

Jegyző ezután felolvassa a várbeli pincebarlangokra vonatkozó polgármesteri határozatot, és a Várhegyi Bizottság-nak 1935. május 7.-én tartott ülésének jegyzőkönyvét. Ezek ismertetését már fennebb közöltük.

Mottl Mária dr.

A Magyar Barlangkutató Társulat 1935. május 28.-án *Kadic Ottokár dr.* elnöklése alatt szakülést tartott, amelyen *Mottl Mária dr.* titkár beszámol „a cserépfalúi *Mussolini barlangban* gyűjtött őskori emlések maradványain végzett vizsgálatok eredményeiről.“ A szigoruan rétegek szerint begyűjtött csontanyag faunisztikai és klimatológiai szempontból két csoportra oszlik. A legalsó, vörös, plasztikus agyagban javamusztérien köiparral együtt talált csontanyag mérsékelt, erdei klímára utaló

állattársaság maradványait foglalta magában. A csontok túlnyomó része a kőszáli kecske egy kaukázusi alakjának elődjétől, a *Capra severizowii-ibex* fajtól ered. Ez arra vall, hogy a kőszáli kecske a subalyuki őseembernek kedvelt vadja volt.

A barlangkitöltés középső részét alkotó zöldesszürke barlangi agyagból gyűjtött csontanyag majdnem kizárólag a barlangi medvétől erednek, míg a kitöltés legfelsőbb rétegében, a világosbarna barlangi agyagban talált csontok közül első sorban érdekes rágcsáló-fauna tűnik fel. Ennek egyes alakjai, nevezetesen a *Cricetus*, *Citellus*, *Spalax* és *Arvicola*-fajok még ma is élnek hazánkban. Ezek mellett azonban a szélsőséges steppelakó ugróegérfaj, az *Alactaga saliens* is megvan. Nagyon érdekes továbbá egy ázsiai félszamárnak, az *Equus hemionus*-nak jelenléte is, amely eddig hazánkban nem volt ismeretes. Hasonlóképpen új fajnak számít jégkori faunáukban a *Cuon alpinus* is.

Mottl Mária dr.

A Magyar Barlangkutató Társulat Várhegyi Bizottsága 1935. október 25-én Kadlic Ottokár dr. elnöklése alatt ülést tartott a következő tárgyszorozattal.

Elnök jelenti, hogy az új légvédelmi törvény értelmében a m. kir. Honvédség kebelében légvédelmi parancsnokság létesült, ami a várbeli pincebarlangok kutatását is könnyíteni fogja. Parancsnok lett vitéz Ruzsákay Jenő vezérkari ezredes, míg vitéz Vasváry József vezérkari őrnagyot, aki a pincebarlangok ügyében eddig képviselte a Honvédséget, kinevezték belgrádi és athéni attasénak. Helyébe a Bizottság tagul Ruzsákay ezredest és Horányi századost választotta meg.

Elnök jelenti, hogy az I. kerületi előljárási műszaki osztálya élére Makoldy József műszaki tanácsos került, aki éveken át tanulmányozta az erdélyi várakat s így mint régésmérnök készséggel fog kezére járni a Bizottságnak. Ezért a Bizottság őt is tagjává választotta.

Elnök jelenti, hogy a Bizottság megbízásából Mottl János műszaki főfelügyelő a Székesfehérváros 2700 pengős dotációból augusztus hóban Gratzl és Bozó építészekkel rendbehozatta az I. kerületi előljárási épülete alatt levő felső pincéket és újraépítette a két levezető lépcsőt. Ezenkívül betonnal burkoltak az összes felső pincék alját. Ezzel a felső pincék arra is alkalmasakká váltak, hogy bennük a tervezett barlangtani gyűjteményt felállíthassuk.

Elnök jelenti, hogy az előljárási felső pincék rendezése után a Bizottság augusztus 17.-én, szerény keretek között megnyitotta a Várhegyi barlang szentháromság-utcai szakaszát. Meghívást kaptak: a

sajtó képviselői, a pincebarlangok tulajdonosai és a Társulat tagjai. A szép számban megjelent vendégek jelenlétében elnök rövid beszéd keretében a barlangot a nagyközönség számára megnyitottnak nyilvánította. A megjelentek elismeréssel nyilatkoztak a barlangról és annak idegenforgalmi berendezéséről. A sajtó behatóan foglalkozott a barlanggal.

Barbie Lajos jelenti, hogy a megnyitás óta, tehát augusztus 17.-től szeptember 30-ig, összesen 3094 látogató kereste fel a barlangot, közöttük számos külföldi és 8 székesfővárosi iskola 352 tanulóval. Ezt a tekintélyes számot rövid 6 hét alatt nemcsak a sajtó jóindulatú támogatásának, hanem *Barbie Lajos* propaganda munkájának is köszönhetjük. Ezért elnök javaslatára a Bizottság *Barbie Lajost* a Várhegyi-barlang gondnokává választja.

Barbie Lajos jelentést tesz a bizottság eddigi pénzforgalmáról. Ebből a jelentésből kitűnik, hogy augusztus 17.-től szeptember 30.-ig a bevétel 3952.90 p. volt, ebből a székesfőváros 1935. évi támogatása 2700 pengőt, a barlang belépő díjai pedig 1252.90 pengőt tesznek ki. A kiadás 2667.99 p. volt, ebből építkezésre 2051.58 p., vezetők díjazása 410.54 p., látogató és vendégkönyv vásárlása 51.11 p., nyomtatványok 71.14 p., postaköltségek 30 p. és megnyitási költségek 55.62 p. *Elnök* kérésére *Pacher Béla* dr. tanácsjegyző intézkedni fog, hogy a bizottsági pénztárt egyszerűségi szempontból, időnként az I. kerületi előljárásság számvevősege nézi át.

A Bizottság elvben hozzájárul az elnöknek abbéli javaslatához, miszerint a belépő díjaknak bizonyos százalékát a „Barlangvilág“ kiadására lehessen használni, ellenszolgáltatásul a lap hirdetéseket és propaganda-cikkeket közöl a barlangról.

Pacher Béla dr.-nak az előző ülésen tett javaslatára a Bizottság elhatározza, hogy a Várhegyi barlangról ismertető füzetet ad ki. Erre a célra az elnöknek „A Természet“-ben korábban megjelent a budavári pincebarlangokról írt cikke kellő átdolgozással és kiegészítéssel szolgálhat.

A Bizottság az *elnök* javaslatára tagul választotta báró *Szentkereszt Pál* miniszt. titkárt, aki a Kereskedelemügyi Minisztériumban képviseli az idegenforgalmi ügyet. *Szentkereszt* báró gondoskodni fog, hogy az idegenvezetők vendégeiket a Vár látogatása alkalmával a barlangba is elvezessék. Tanácsolja, hogy a barlang érdekességeinek fokozására, benne helyenként kisebb látványosságokat kellene létesíteni. *Markos Béla* igazgató ugyanezt javasolja. A Bizottság hozzájárul az *elnök* abbéli javaslatához, hogy a barlang egyik fülkéje alakíttassék át csont-

kamrává, ahová az egyik várbeli kazamatában heverő emberi csontok kerülnének.

Barbie Lajos.

A Magyar Barlangkutató Társulat 1935. október 29-én *Kadic Ottokár* dr. elnöklése alatt választmányi ülést tartott. A jegyzőkönyvet *Schönviszky László* titkár vezette.

A jegyzőkönyvek felolvasása után főtítkár jelenti, hogy rendes tagul jelentkezett a M. O. V. E. Központi Lövész és Sport-Egyesület Turista Szakosztálya. Az elnök és a főtítkár ajánlatára a Választmány a jelentkező szakosztályt rendes tagul választotta. A Választmány továbbá elnök és főtítkár ajánlására levelező tagul választja *Jankó László* győri tanítóképezdei igazgatót és *Szokoly János* zirzi községi főjegyzőt.

Elnök jelenti, hogy a Szemlőhegyi barlang átvétele ügyében tárgyalt *Miklóssy Géza* gyógyszerésszel, aki 3000 pengő biztosíték és a bevételek 50 százaléka biztosítása ellenében hajlandó volna a barlangot alapítvány alakjában a Társulatnak átengedni. *Miklóssy* azt is kiköti, hogy ő és neje a barlang gondozásában aktív részt vehessenek. A választmány úgy határoz, hogy a fenti alapon a Társulat tárgyalásba bocsátkozhat. Megegyezés esetében a barlang talpraállítására a Székesfővárosnál segély megszerzése iránt lépéseket fog tenni.

Sebős Károly jelenti, hogy a Társulat megbízásából megkezdte a Solymári barlang felmérését. A Magyar Turista-Egyesület Pénteki Asztala erre az időre díjmentes fekvőhelyet biztosított a zsiroshegyi menedékházban.

Schönviszky László.